

Franjo Oreb:

UKLAPANJE GRADITELJSKOG NASLJEĐA U URBANISTIČKE PLANOVE I PROJEKTE

Spomenički fond jedne regije, jednog grada čine spomenici različitih kategorija, od povijesnih urbanističkih cjelina, gradskih i ruralnih jezgri te pojedinačnih građevina, pa do raznovrsnih pokretnih spomenika (slika, kipova, namještaja, nakita, posuđa itd.). U toj širokoj skali kulturnih vrednota, koje konvencionalno nazivamo spomenicima, vrlo značajnu ulogu, ne samo po broju nego i po važnosti i složenosti problema zaštite čine baš nepokretni spomenici, tj. urbane i ruralne cjeline povijesnog značaja, pojedinačni spomenički objekti i drugi građevinski objekti, koji zajedno pripadaju graditeljskom nasljeđu.

U ovom napisu će biti riječi o ulozi službe zaštite spomenika i urbanističkih službi pri izradi urbanističkih planova, koji je na određen način fiksiran i u postojećem Zakonu o zaštiti spomenika kulture (čl. 43, Narodne novine br. 7/67.).

U posljednje vrijeme se sve više u svijetu a i kod nas planski pristupa zaštiti i uređenju pojedinih gradova i naselja sa sačuvanim kulturno-povijesnim nasljeđem. Sve se više afirmira ako ne toliko praktički a ono barem teoretski načelno aktivne zaštite ili revitalizacije starih povijesnih jezgri. Sve se više afirmira shvaćanje da se i pojedinačni spomenički objekti i stare jezgre u cjelini mogu spasiti od propadanja ako se uklope u suvremeni okvir čovjekove okoline, odnosno ako im se dadu suvremene životne funkcije, poštujući naravno njihove specifičnosti. To znači da područje koje se čuva i želi sačuvati mora biti usko povezano sa životom grada i da se mora uklopiti u plan njegova privrednog i društvenog razvoja, jer nije cilj stvarati »muzeje na otvorenom«, već da se stare jezgre ožive razvijanjem okolnosti koje su za njih pogodne. Zbog toga je rješavanje ovog problema na ovakav način, skopčano s nizom poteškoća, jer uz čuvanje kulturno-povijesnog nasljeđa treba s time u vezi rješavati i druge probleme kojima su takove jezgre preopterećene (stambene, komunalne, saobraćajne, socijalne itd.), zbog čega na tom poslu treba angažirati i ostale zainteresirane oblasti života grada i općine, uz punu suradnju službe zaštite spomenika, urbanističkih institucija, komunalnih poduzeća, poduzeća za izgradnju i uređenje grada itd. Jedino urbanističkim planom ili projektom se uspješno mogu raz-

VALORIZACIJA
(RADIŠNO 1983)

- BISKUPIJSKI I KRALJEVI DUKATI VODICE
- DOKUMENTI O JAMNOSTI I VEŠTAČENJE
- KULTURNO-ISTORISKO I OKOLNA VEŠTAČENJE
- PUNJA, ARHITEKTURALNA, NAGROBNI I VEŠTAČENJE
- VEŠTAČENJE O IZOLACIJSKOJ VEŠTAČENJI
- VEŠTAČENJE O IZOLACIJSKOJ VEŠTAČENJI
- VEŠTAČENJE O IZOLACIJSKOJ VEŠTAČENJI
- VEŠTAČENJE O IZOLACIJSKOJ VEŠTAČENJI

AN 307 74
PABLO
DE BARRIO, 7400
PABLO DE BARRIO
VALORIZACIJA
1983

Valorizacija građevina u Velom varošu

rješavati ovi problemi, pod uvjetom da se raspolaže solidnom tehničkom dokumentacijom, iscrpnim analizama o postojećem stanju spomeničkog fonda, objektivnim kriterijima za njegovu valorizaciju te jasnim stavovima u pogledu onog dijela spomeničkog fonda koji treba i dalje čuvati putem sanacionih zahvata, i onih dijelova nasljeđa koji mogu biti objekt radikalnijih regulacionih zahvata i rekonstrukcija. Ovakve podloge uklopljene u urbanistički plan ili projekat postaju baza za programiranje financijskih, tehničkih i drugih mogućnosti revitalizacije. Prihvaćajući ovakva načela i metodologiju, Zavod za zaštitu spomenika kulture u Splitu je pred nekoliko godina započeo izradom dokumentacije postojećeg stanja, najprije za povijesnu jezgru starog grada, a zatim je taj rad obuhvatio i ostale zaštićene aglomeracije na području splitske općine (Varoš, Lučac, Vranjic, Stobreč, Klis, Kaštela). Te analize obuhvaćaju slijedeće elemente:

- Zonu zaštite kulturno-povijesnog nasljeđa,
- stare katastarske mape — stanje 1830. i 1875.
- kronološko-stilsku pripadnost (ukazuje na povijesnu vrijednost naselja),
- valorizaciju (ukazuje na arhitektonsku i spomeničku vrijednost stare jezgre),
- tretman (ova analiza je u stvari stav službe zaštite u odnosu na naselje u cjelini i pojedine objekte u njemu),
- namjenu za koju je objekat građen,
- današnju funkciju,
- etažnost,
- stanje očuvanosti konstruktivnih zidova i krova,
- materijal od kojeg su izgrađeni fasadni zidovi,
- vrstu krovnog pokrova,
- ulični pokrov,
- analizu prometa.

Na temelju ovih analiza, koje bi trebalo još upotpuniti stambeno-higijenskim analizama životnih uvjeta i demografsko-sociološkim, moguće je doći do nekih sasvim određenih zaključaka, npr. u kakvom je stanju očuvanosti jezgra općenito, tj. koliki je postotak trošnih zgrada kojima je potrebna temeljita asanacija, koliki je postotak objekata koji nisu u skladu s ambijentom i koje treba porušiti, koliki je broj objekata devastiran dogradnjama i nadogradnjama koje bi trebalo određenim građevinskim zahvatima ukloniti i tako im vratiti njihov izvorni izgled itd.

Na temelju ovakvih detaljnih analiza stanja i uzroka propadanja pojedinih cjelina, proizlaze i određene postavke i stavovi koji se moraju uzeti u obzir pri izradi urbanističkih planova i projekata. Samo na bazi ovako iscrpnih i detaljnih analiza postojećeg stanja spomeničkog fundusa u historijskim jezgrama moguće je programirati financijske, tehničke i druge mogućnosti za asanaciju, čuvanje i oživljavanje graditeljskog nasljeđa u povijesnim centrima.